

KUOPIO

Talousarvio 2026

Sivistyslautakunnan alaiset palvelut

SIVISTYSLAUTAKUNNAN ALAISTEN PALVELUIDEN TALOUSARVIO 2026

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Maailmantilanteen epävarmuus, polarisaatiokehitys, sosiaalisen median ilmiöt ja perheiden jaksaminen vaikuttavat lasten ja nuorten hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksessa lasten tuen tarpeet ovat monimuotoistuneet ja muuttuneet, mikä lisää jatkuvien lakimuutosten ja mitoitusvaatimusten ohella palveluiden kustannuksia. Kuopion kaupungin laajan ja saaristomaisen alueen vuoksi palvelujen tarve on alueellisesti epätasaista. Työvoiman saaminen maaseutualueilla on haasteellista, minkä lisäksi kelpoisen henkilöstön saatavuus koko kaupungin alueella on heikentynyt ja erityisesti varhaiskasvatuksen opettajista, erityisopettajista ja sosionomeista on pulaa.

Varhaiskasvatuspalveluiden kysyntään vaikuttavat yleinen lapsimäärän sekä syntyvyyden laskeminen. Tätä kehitystä tasoittaa positiivinen muuttoliike. Asiaksmaksujen aleneminen on osaltaan nostanut varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Perhevapaauudistuksen seurauksena yhä pienempiä lapsia tulee varhaiskasvatuspalveluiden piiriin, mikä näkyy kasvavana pienten lasten paikkatarpeena. Näistä syistä johtuen varhaiskasvatuspalveluihin osallistuvien lasten määrä tulee todennäköisesti pysymään nykyisellä tasolla.

Kiristyvän taloustilanteen takia varhaiskasvatuspalvelujen toiminnassa, työjärjestelyissä ja rakenteissa tehtyjen muutosten lisäksi varhaiskasvatuksen palveluverkkoa joudutaan tarkastelemaan. Varhaiskasvatuksen käyttöastetta ja henkilöstön työssäolopäiviä pyritään nostamaan erillisten toimenpiteiden avulla. Varhaiskasvatussyksiköiden aukioloa tiivistetään erityisesti loma-aikoina.

Taloustilanne edellyttää myös perusopetuksen palveluverkon tarkastelua. Palveluverkon ja resurssien tarkastelussa otetaan huomioon oppilaiden määrän väheneminen, tilojen monipuolinen käyttö, monialaisen ja uudenlaisen palvelu- ja toimintakulttuurin kehittäminen sekä alueiden tarpeet. Opetuspalvelujen palveluverkko on laaja ja väljä, erityisesti maaseutualueilla koulukiinteistöissä on noin 20 % ylimääräistä tilaa (FCG selvitys 31.3.2025). Perusopetuksen oppilaiden ja nuorten kokonaismäärän ennakoidaan edelleen vähenevän, mutta alueiden väliset erot ovat suuret. Väheneminen on voimakkainta Nilsin ja Juankosken alueilla. Muilla alueilla lasten ja nuorten määrä pysyy melko tasaisena tai vähenee. Samanaikaisesti opetuspalveluihin kohdistuu merkittäviä säästövelvoitteita talouden tasapainotusohjelmakaudella. Keväällä 2025 valmistuneen palveluverkkosuunnitelman perusteella valmistellaan esityksiä päätöksentekoon vuodenvaihteessa 2025 – 2026.

Suuremmat ikäluokat ovat perusopetuksen yläluokilla ja toisella asteella. Lukiokoulutukseen on merkittävästi enemmän hakijoita kuin aloituspaikkoja, mihin pyritään vastaamaan kasvattamalla sisäänottoa. Yhteiskunnan tila ja lasten ja nuorten vointi näkyy esimerkiksi lukiokoulutuksen neljännen vuoden opiskelijoiden määrän kasvuna. Oppimisen tuen uudistus edellyttää vahvemman oppimisen tuen toimintakulttuurin kehittämistä. Lukiokoulutuksessa toteutetaan erilaisia tukimuotoja myös opiskelijoiden jaksamisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi pääasiassa hankevaroin. Vahvaa tukea tarjoavaa TUVa-koulutusta kehitetään edelleen yhteistyössä nuorisopalvelujen kanssa. Kaikki lukiolaiset ovat maksuttoman toisen asteen koulutuksen piirissä.

Pohjois-Savon hyvinvointialue aloitti toimintansa vuoden 2023 alusta. Yhteistyön rakenteiden luominen on edelleen osittain kesken, ja paikoitellen haastavaa hyvinvointialueen henkilöstön vaihtuvuuden takia. Rakenteiden keskeneräisyys ja toistuva uudistaminen sekä resurssipula hankaloittavat yhteistyötä ja siten lasten ja nuorten palvelujen toteuttamista.

Oppimisen tuen lainsäädännön muuttumisen vuoksi perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat on päivitetty ja oppimisen tuen uusia toimintamalleja otetaan käyttöön. Oppimisen tuen kehittämissuunnitelma uudistetaan ja otetaan käyttöön vuoden 2026 aikana

Nuorten vapaa-ajan digitalisoituminen vaatii nuorisopalveluilta työn kehittämistä ja suuntaamista digitaalisten nuorisopalveluiden kehittämiseen enenevässä määrin. Nuorisopalvelujen työskentelymuotoja tarkastellaan erityisesti niillä alueilla, joissa nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen on haastavampaa. Nuorisopalvelujen päivitetty toimintaohjelma ja tehostetun nuorisotyön malli on otettu käyttöön.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa Osaava tulevaisuus -pilottihankkeessa on rakenteilla vuosien 2024 - 2026 aikana yhdessä Pohjois-Savon kuntien ja Itä-Suomen yliopiston kanssa uusi osaamisen kehittämisen malli sekä koulu- ja aluetason oppiva organisaatio. Mukana on 15 kuntaa, yli 80 peruskoulua ja yli 1700 opettajaa. Hankkeessa tuetaan koulukohtaisten kehittäjäopettajien, kiertävien alueellisten pedagogisten mentoreiden ja räätälöidyn täydennyskoulutuksen avulla perusopetuksen opetushenkilöstön osaamisen kehittymistä. Kehittymisestä kerätään koulu- ja kuntatason arviointitietoa, jonka pohjalta luodaan valtakunnallinen osaamisen kehittämisen yhteistyömalli muiden kuntien, verkostojen ja yliopistojen käyttöön.

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavien lasten ja nuorten määrä on kääntynyt laskuun. Maahanmuuttajille annetaan kohdennettuja palveluja ja tukea. Kuopiossa toimii maahanmuuttoviraston 21-paikkainen alaikäisyksikkö. Kotikansainvälisyyden lisäksi toteutetaan erilaisia kansainvälisyshankkeita ja -yhteistyötoimintoja.

Kansalaisopisto-opetuksen keskiössä ovat kansalaistaidot eri muodoissaan, yhdessä oppimisen ja opiskelijoiden omien vahvuuksien tunnistamisen kautta tuetaan kuntalaisten taitoja osallistua ja vaikuttaa kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Erityisesti ikääntyneiden suhteellisen osuuden lisääntyminen väestössä lisää elinikäisen oppimisen palvelutarvetta. Verkkokurssitarjontaa ja monimuotoista opetusta kehitetään edelleen osallistujien tarpeita vastaaviksi.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Palveluja kehitetään Meidän Kuopion osallisuusmallin mukaisesti niin asukkaita kuin muita toimijoita suunnitteluun osallistaen.

Väestöennusteiden mukaan lasten määrä vähenee haja-asutusalueilla ja joillakin kaupunkialueilla, joilla lapsi- ja oppilasmäärät ovat pieniä. Tällä on vaikutuksia laadukkaan kasvatus- ja opetussuunnitelman mukaisen opetuksen järjestämiseen, kustannuksiin ja haasteisiin saada osaavaa henkilökuntaa.

Varhaiskasvatuksessa opettajien ja sosionomien rekrytointi on haasteellista koko kaupungin alueella. Varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta koskeva muutos tulee voimaan 1.1.2030 alkaen, jolloin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta mitoitukseen laskettavasta henkilökunnasta kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, joista vähintään puolella tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Kolmasosalla työntekijöistä tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Lakimuutos on huomioitu henkilöstösuunnittelussa ja rekrytointiprosesseissa. Samalla yhteistyötä alan korkeakoulujen kanssa tiivistetään erilaisten koulutuspolkujen rakentamiseksi varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tutkintoihin. Myös sijaisrekrytointia kehitetään.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen palveluverkostoa, sen tehokkuutta ja palvelevuutta tarkastellaan eri palvelutoimintojen näkökulmat ja alueiden kehitys huomioiden. Kasvun ja oppimisen palvelut osallistuvat aktiivisesti dynaamisen ja ajantasaisen palveluverkostotyön kehittämiseen. Samalla kehitetään myös palvelukonsepteja tilojen yhteiskäytön mahdollistamiseksi ja tilatarpeen optimoimiseksi.

Uudistettu Kasvatus- ja koulutuspoliittinen ohjelma ohjaa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja nuorisopalvelujen toimintaa. Ohjelmaa toteutetaan lukuvuosittain priorisoitujen toimenpiteiden avulla.

Varhaisen tuen kysyntä kasvaa kaikissa lasten ja nuorten palveluissa. Yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa tiivistetään ja kehitetään varhaisen tuen palvelujen kehittämiseksi. Tavoitteena on kehittää toimintamalleja, joissa jatkuvaan kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan varhaisessa vaiheessa. Lasten ja nuorten palveluissa on käytössä Yhdessä aika -toimintamalli (Perhekeskus), jota kehitetään edelleen yhteistyössä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa.

Perusopetuksen yhteisiä kehittämiskohteita ovat oppilaiden osallisuuden kehittäminen sekä kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen. Lisäksi kouluilla tulee olla koulukohtaisia kehittämiskohteita, jotka nousevat koulun arviointien tuloksista. Kaikilla kouluilla on vastuhenkilöt, jotka varmistavat, että oppilaiden tunne- ja turvataitoja edistetään tunne- ja turvataitokalenterin mukaisesti. Lukiokoulutuksen yhteinen kehittämiskohde on opiskelijoiden hyvinvoinnin tukeminen.

Toimintaympäristön voimakas muuttuminen edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä. Osaava tulevaisuus -hankkeessa etsitään moderneja ratkaisuja opetushenkilöstön osaamisen kehittämiseen yhteistyössä pohjoissavolaisten kuntien ja Itä-Suomen yliopiston kanssa. Tämänhetkissä taloustilanteessa hankkeiden avulla tehtävää kehitystyötä vähennetään.

Toiminnan laadun seuraamiseksi ja parantamiseksi toistettavaa asiakaskyselyä kehitetään eri palveluissa.

Kuopion lukiokoulutuksen saavutettavuutta kehitetään digitaalisin ja monimuoto-opetuksen keinoin. Lukio-opiskelijan yrittäjäyys- ja työelämävalmiuksia syvennetään eri oppiaineissa osana opintojaksoja ja opiskelujen ohjausta sekä muissa lukion toiminnoissa kehittämällä erityisesti monipuolisia lukion ja työelämän sekä lukion, yritysten ja kolmannen sektorin välisiä yhteistyömuotoja. Kevätlukukaudella 2026 toteutetaan uudelleen TYKO-viikko, jolloin lukiolaisilla on mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja ja toteuttaa työelämää tutustuminen joko työpaikalla tai hybriditoteutuksena.

Yhdessä tekeminen verkostoissa on yksi painopiste toiminnassa. Osallistutaan kansallisiin ja kansainvälisiin kasvatusta, oppimista ja opetusta edistäviin verkostoihin. Kehitetään yhteistyötä paikallisen lähiyhteisön kanssa.

Saarikellon päiväkodin uudisrakennuksen on tarkoitus valmistua loppuvuodesta 2026. Hiltulanlahden uuden kunnallisen päiväkodin rakentaminen käynnistyy vuoden 2026 aikana.

Pirtin koulu (1 - 6) valmistuu syksyllä 2026. Mölymäelle rakennettava koulu (7 - 9) valmistuu syksyllä 2027. Särkiniemen lähipalvelukeskuksen (koulu, päiväkotiki) hankesuunnittelun eteneminen odottaa palveluverkkosuunnitelman valmistumista. Palveluverkkoselvityksessä tulee ottaa huomioon pienenevät ja peruskorjauksen tarpeessa olevat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja nuorisopalvelujen yksiköt Muuruvedellä, Maaningalla, Juankoskella, Nilsissä, Karttulassa, Riistaveden alueella, Vehmersalmella, eteläisellä maaseutualueella sekä keskustassa.

Henkilöstösuunnittelu

Henkilöstösuunnitelma	TP	KS	Ennuste	TA
SIVISTYSLAUTAKUNNAN ALAISET PALVELUT	2024 htv	2025 htv	2025 htv	2026 htv
Varhaiskasvatuspalvelut	1 250,7	1 211,0	1 211,0	1 188,0
Perusopetus ja iltapäivätoiminta	1 146,4	1 136,0	1 136,0	1 140,5
Nuorisopalvelut	51,0	51,0	51,0	52,0
Lukiopalvelut ja Kuopion alueen urheiluakatemia	193,7	178,0	185,0	181,0
Kansalaisopisto				58,0
Johdon tukipalvelut	7,6	4,9	4,9	
Palvelualue yhteensä	2 649,4	2 580,9	2 587,9	2 619,5

Varhaiskasvatuksen henkilötyövuosien määrän muutos vuodelle 2026 koostuu talousarviossa esitetyistä talouden tasapainotustoimien säästötoimista: -9 HTV varhaiskasvatuksen käyttöasteen tehostamisesta, -3 HTV päiväkotien aukioloaikojen supistamisesta, -3 HTV sairauspoissaolojen vähentäminen, -3 HTV apulaisjohtajajärjestelmään tehtävät muutokset, -2 HTV johtajuusjärjestelyistä ja -2 HTV avoimen varhaiskasvatuksen supistaminen. Lisäystä henkilötyövuosiin tulee yhden henkilötyövuoden verran Lainesairaalaan varhaiskasvatuksen opettajasta.

Perusopetuksen- ja nuorisopalveluiden henkilötyövuosien määrän muutos koostuu vuoden 2026 talousarviossa esitetyistä säästötoimista: -4 HTV koulujen budjettijärjestelmän muutoksesta ja -1,5 HTV 1.8.2026 lakkautuvista kouluista. Henkilöstömäärää lisää lakisäätöinen oppimisen uudistus + 10 HTV verran, sekä nuorten työpajatoimintaan tuva-koulutuksen yhteydessä +2 HTV.

Lukiopalveluiden henkilötyövuosien määrän lisääntymistä tulee +2 HTV lakisäätöisen oppimisen tuen uudistuksesta ja +1 htv lukiopaikkojen aloituksesta.

Kansalaisopisto tuli uutena palveluna mukaan 58 henkilötyövuodella.

Johdon tukipalvelut toiminto loppui haltuun hankkeen loppuunsaattamisen johdosta.

Vaikutukset lapsiin ja nuoriin, ympäristöön ja yrityksiin

Kelpoisen henkilöstön saatavuusongelma sekä henkilöstön sairauspoissaolot ja sijaisten huono saatavuus haastavat laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisen. Samalla henkilöstön täydennyskoulutuksiin osallistuminen vaikeutuu.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkoston ja tilojen kehittämisen avulla lapsille pystytään tarjoamaan terveet, turvalliset, ajantasaiset ja pedagogisesti varustellut kasvu- ja oppimisympäristöt. Opetuksen järjestäminen on taloudellisempaa siten, että luokkakokoja pystytään paremmin optimoimaan.

Säästöt heikentävät lasten ja nuorten palvelujen laatua sekä lasten ja nuorten saaman tuen ja kohtaamisten määrää.

Opintojaksojen supistaminen lukioissa vähentää opiskelijan saamaa opetusta ja heikentää osaamista.

Määrärahamuutokset lautakunnan vuoden 2026 talousarvioesitykseen

Sivistyslautakunnan alaisten palveluiden talousarvioesityksessä on huomioitu seuraavat toimenpiteet vastuualueittain:

Varhaiskasvatuksen talousarviomuutokset	TA 2026
Palvelusetelin indeksikorotus 4,1%	-620
Sairaalaan vaka opettaja	-50
Servican ateria ja ylläpitokustannusten muutos	0
Esiopetuksen kuljetuskustannusten muutos	-50
Tilapalveluiden hintamuutos	701
Palkankorotukset	-2 423
Palveluostojen indeksikorotus	-600
Toiminnan muutokset yhteensä	-3 042
Avoimen varhaiskasvatuksen supistaminen	84
Päiväkotien aukioloaikojen supistaminen	120
Johtajuusjärjestelyt	100
Varhaiskasvatuksen käyttöasteen tehostaminen	500
Sairauspoissaolojen vähentäminen/työssäolopäivien lisääminen	200
Varhaiskasvatusyksiköiden apulaisjohtajarakenteen muutos	180
Toimeenpannut tasapainotusohjelman toimenpiteet	1 184
Kaupunkitasoiset henkilöstösäästöt tasapainotusohjelman mukaisesti	196
Loput palveluverkkomuutokset tasapainotuskaudelta	880
Esitettävät talouden tasapainotustoimet	1 076
Varhaiskasvatuksen talousarviomuutokset yhteensä	-782

Varhaiskasvatuspalveluiden toiminnan muutoksia vuoden 2026 talousarviossa on sairaalan varhaiskasvatuksen opettajan rekrytointi. Yksityisen päiväkotihoidon kustannuksiin tulee indeksikorotus sääntökirjan mukaisesti. Ateria- ja kiinteistöjen ylläpitokustannusten osalta ei ole tulossa korotuksia seuraavalle vuodelle. Muita toimintaan vaikuttavia tekijöitä ovat palkankorotukset, palveluostojen indeksikorotukset ja tilakustannusten muutokset. Tasopalkkamallista johtuvia korotuksia ei ole huomioitu tässä vaiheessa talousarviossa.

Varhaiskasvatuksessa jatketaan tasapainotustoimia myös vuonna 2026. Avointa varhaiskasvatusta on supistettu jo vuonna 2024 lakkauttamalla kaksi toimipistettä. Syksyllä 2025 on supistettu toimintaa, minkä lisäksi opettajien työpanos on kohdistettu päiväkotiryhmiin. Päiväkotien aukioloaikoja on supistettu 1.8.2025 alkaen sekä aamusta että illasta ja päivystysaikoina yksiköiden aukioloaikoja tiivistetään. Varhaiskasvatuksen yksiköiden johtajanvirkoja vähennetään yksiköiden yhdistelyjen kautta vuosien 2024 – 2027 aikana. Varhaiskasvatuksen käyttöasteen tehostamisessa 3+1- malli on otettu käyttöön 1.8.2025 kaikissa päiväkodeissa. Mallissa avustajien määrä vähenee ja osaan ryhmistä palkataan neljänneksi työntekijäksi lastenhoitaja. Ryhmien käyttöasteita nostetaan kertoimista luopumalla. Sairauspoissaolojen vähentämisessä / työssäolopäivien lisäämisessä flunssa ym. aalloille ei voida mitään. Tärkeää olisi, että lapset tulisivat terveinä hoitoon. Yksiköiden hyvä työilmapiiiri ja johtaminen voivat osaltaan vähentää sairauspoissaoloja. Apulaisjohtajarakennetta on muutettu vähentämällä lapsiryhmästä irrotettujen apulaisjohtajien määrää 1.8.2025.

Kaupunkitasoisesti palveluille kohdistuu henkilöstösäästöjä tasapainotusohjelman mukaisesti, joita ovat työssäolopäivien lisääminen, henkilöstösuunnittelun tehostaminen ja henkilöstöohjeiden vaikutus kustannuksiin. Toimenpiteet tarkentuvat myöhemmin. Myös palveluverkkomuutoksista saatavia kustannussäästöjä sisältyy talousarvioesitykseen.

Talousarvioesitykseen sisältyy varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkostomuutoksiin liittyviä kustannussäästöjä. Verkostosäästöjen toteutumisesta ei ole vielä tietoa, koska päätösprosessi on kesken. Valtuuston päättäessä palveluverkosta sen tulee myös esittää lisärahoituksen kohdentamisesta sivistystoimelle, jos päätetyn palveluverkon säästöt jäävät talousarviossa esitettyjä säästöjä pienemmiksi.

Perusopetuksen ja nuorisopalveluiden talousarviomuutokset	TA 2026
Lakisääteinen oppimisen tuen uudistus	-1 200
Servican ateria ja ylläpitokustannusten muutos	0
Koulukuljetusten hintojen nousu	-50
Tilakustannusten muutos	-479
Palkankorotusten muutos	-3 379
Palveluostojen indeksikorotus	-700
Nuorten työpajatoiminta tuva-koulutuksen yhteydessä 25 al.paikkaa	-100
Toiminnan muutokset yhteensä	-5 908
Koulujen budjetointijärjestelmän muutos	300
Palvelussuhteiden keston määrittely tosiasialliselle työajalle	10
Paikallinen sopimus musiikkiluokkien orkesterien johtamisesta	15
Opettajien kännyköistä saatava säästö	15
1.8.2026 lakkautuvat koulut	223
Toimeenpannut tasapainotusohjelman toimenpiteet	563
Kaupunkitasoiset henkilöstösäästöt tasapainotusohjelman mukaisesti	273
Loput palveluverkkomuutokset tasapainotuskaudelta	564
Esitettävät talouden tasapainotustoimet	837
Perusopetuksen ja nuorisopalveluiden talousarviomuutokset yhteensä	-4 508

Perusopetuksen suurimpana toiminnan muutoksena on lakisääteinen oppimisen tuen uudistus, joka tuli voimaan 1.8.2025. Uusi perusopetuslaki tuo opetuksen järjestäjille veloitteen huolehtia oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen mahdollistamisesta jokaiseen kouluun ja luokkaan. Uudet ryhmäkohtaiset tukimuodot korvaavat nykyisen kolmiportaisen tuen mallin yleisen tuen ja osittain tehostetun tuen. Ateria- ja kiinteistöjen ylläpitokustannusten osalta ei ole tulossa korotuksia vuodelle 2026. Tilakustannukset, palkankorotukset ja palveluostojen indeksikorotukset sisältyvät talousarvioon. Nuorten työpajatoimintaan tuva-koulutuksen yhteydessä haetaan lisäystä kahden henkilötyövuoden verran.

Perusopetuksessa jatketaan talouden tasapainotustoimia viime vuodesta alkaneilla toimenpiteillä. Koulujen budjetointijärjestelmän muutokseen tulee koko vuoden osuus. Palvelussuhteiden keston määrittelyssä tosiasialliselle työajalle säästö on alkuperäistä pienempi. Paikallinen sopimus musiikkiluokkien orkesterin johtamisesta tulee vuoden ensi syksynä. Opettajien kännyköistä saatava säästö tulee liittymä- ja ylläpitosopimuksia muuttamalla. Palonurmen ja Pulkonkosken koulut lopettavat toimintansa syksyllä 2026.

Kaupunkitasoisesti palveluille kohdistuu henkilöstösäästöjä tasapainotusohjelman mukaisesti, joita ovat työssäolopäivien lisääminen, henkilöstösuunnittelun tehostaminen ja henkilöstöohjeiden vaikutus kustannuksiin. Toimenpiteet tarkentuvat myöhemmin.

Talousarvioesitykseen sisältyy varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkostomuutoksiin liittyviä kustannussäästöjä. Verkostosäästöjen toteutumisesta ei ole vielä tietoa, koska päätösprosessi on kesken. Valtuuston päättäessä palveluverkosta sen tulee myös esittää lisärahoituksen kohdentamisesta sivistystoimelle, jos päätetyn palveluverkon säästöt jäävät talousarviossa esitettyjä säästöjä pienemmiksi.

Lukiokoulutuksen talousarviomuutokset	TA 2026
Lakisääteinen oppimisen tuen uudistus	-240
Servican ateria ja ylläpitokustannusten muutos	0
Tilakustannusten muutos	-42
Palkankorotusten muutos	-567
Palveluostojen indeksikorotus	-180
Lukiokoulutuksen aloituspaikkojen lisäys 60 paikkaa (2 ryhmää)	-140
Lukiokoulutuksen 4. vuosikurssin oppilasmäärien kasvu	-200
Toiminnan muutokset yhteensä	-1 369
Toimeenpannut tasapainotusohjelman toimenpiteet	0
Kaupunkitasoiset henkilöstösäästöt tasapainotusohjelman mukaisesti	54
Esitettävät talouden tasapainotustoimet	54
Lukiokoulutuksen talousarviomuutokset yhteensä	-1 315

Lukiokoulutuksen toiminnan muutoksia ovat lakisääteisen oppimisen tuen uudistus, joka tuli voimaan 1.8.2025.

Lukiokoulutukseen haetaan lisäystä aloituspaikkoihin ja neljännen vuosiluokan oppilasmäärän kasvuun. Tilakustannusten nousu, palveluostojen indeksikorotus ja palkankorotukset sisältyvät toiminnan muutoksiin.

Lukiokoulutus toimeenpani sille asetetut tasapainotustoimet vuonna 2025. Kaupunkitasoisesti palveluille kohdistuu henkilöstösäästöjä tasapainotusohjelman mukaisesti, joita ovat työssäolopäivien lisääminen, henkilöstösuunnittelun tehostaminen ja henkilöstöohjeiden vaikutus kustannuksiin. Toimenpiteet tarkentuvat myöhemmin.

VASTUUALUEET	TP 2024	TA + M 2025	TA 2026	Muutos	Muutos %	Htv muutos
Varhaiskasvatuspalvelut						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	5 015 537	4 105 000	4 105 000	0	0,0 %	0
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-101 809 390	-101 002 500	-101 784 200	-781 700	0,8 %	781 700
TOIMINTAKATE	-96 793 853	-96 897 500	-97 679 200	-781 700	0,8 %	-21
Opetus- ja nuorisopalvelut						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	9 241 624	9 018 000	11 064 000	2 046 000	22,7 %	-2 046 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-159 940 585	-159 846 100	-171 730 300	-11 884 200	7,4 %	11 884 200
TOIMINTAKATE	-150 698 961	-150 828 100	-160 666 300	-9 838 200	6,5 %	7
Opetus- ja nuorisopalvelut jakautuvat:						
Perusopetus ja iltapäivätoiminta						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	6 225 764	7 299 000	6 901 000	-398 000	-5,5 %	398 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-128 829 065	-131 035 200	-134 859 900	-3 824 700	2,9 %	3 824 700
TOIMINTAKATE	-122 603 301	-123 736 200	-127 958 900	-4 222 700	3,4 %	3
Nuorisopalvelut						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	506 695	376 000	376 000	0	0,0 %	0
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-4 869 345	-4 541 400	-4 826 400	-285 000	6,3 %	285 000
TOIMINTAKATE	-4 362 650	-4 165 400	-4 450 400	-285 000	6,8 %	285 000
Lukiopalvelut ja kuopion alueen urheiluakatemia						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	2 509 164	1 343 000	1 643 000	300 000	22,3 %	-300 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-26 242 176	-24 449 500	-26 064 300	-1 614 800	6,6 %	1 614 800
TOIMINTAKATE	-23 733 012	-23 106 500	-24 421 300	-1 314 800	5,7 %	1 314 800
Kansalaisopisto						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ			2 144 000	2 144 000	-	✓ #ARVO!
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ			-5 979 700	-5 979 700	-	✓ #ARVO!
TOIMINTAKATE			-3 835 700	-3 835 700	-	✓ #ARVO!
Johdon tukipalvelut						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	26 504	2 000	0	-2 000	-100,0 %	1 999
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-762 363	-530 100	0	530 100	-100,0 %	-530 101
TOIMINTAKATE	-735 859	-528 100	0	528 100	-100,0 %	-528 101
Sivistyslautakunnan alaiset palvelut						
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	14 283 665	13 125 000	15 169 000	2 044 000	15,6 %	-1 648 000
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-262 512 338	-261 558 700	-273 514 500	-11 955 800	4,6 %	16 775 600
TOIMINTAKATE	-248 228 673	-248 433 700	-258 345 500	-9 911 800	4,0 %	284 989

Kestävä kasvu

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho
1.1. Kasvava, kansainvälinen ja monipuolinen elinkeinoelämä	Luomme yhdessä kumppanien kanssa elinvoimapaalvelukokonaisuuden, jossa yritys- ja työllisyyspalvelut, kaavoitus, koulutus ja osaamisen kehittäminen mahdollistavat yritysten tarvitsemat palvelut. Kuopio on TOP 3 parhaiden yrityskaupunkien joukossa.	Savilahden palvelujen suunnittelu yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yrityskylä-toiminnan jatkaminen. Maahanmuuttajien palvelujen ja integraation vahvistaminen. Koulutuspalvelujen kehittäminen.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
1.2. Koulutus ja osaava työvoima	Uudet alueelliset työllisyysratkaisut tukevat työntekijöiden ja työpaikkojen tarpeiden yhteensopivuutta sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Kuopion työttömyysaste on koko maan keskiarvoa matalampi.	Tehdään yhteistyötä työllisyyspalvelujen kanssa.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
1.2. Koulutus ja osaava työvoima	Kuopio on houkutteleva 26.000 opiskelijan opiskelukaupunki. Yliopisto-opiskelijoista 40 % ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 65 % työllistyy alueelle.	Kelpoisen henkilöstön muuntokoulutukset yhteistyössä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa. Tuetaan henkilöstön muuntokoulutuksiin osallistumista työvoimapolusta kamppailevissa ammattilaisissa. Vahvistetaan yhteistyötä elinkeinoelämän kanssa mahdollistamalla opiskelijoiden työelämää tutustuminen ja kiinnittyminen.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
1.2. Koulutus ja osaava työvoima	Kansainvälisten osaajien osuus kasvaa 10 %:iin vuoteen 2035 mennessä. Osaajat työllistyvät alueelle ja integroituvat yhteisöön.	Tarjotaan harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille. Eri kulttuuri- ja kieliryhmien yhteiskuntaan integroitumisen vahvistaminen.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
1.3. Kestävä yhdyskuntarakenne ja täydennysrakentaminen	Edistämme kestävästä kulutuksesta kiertotaloutta sekä lähiruokaa käyttäen ja puurakentamista.	Päiväkotikonseptissa edistetään puurakentamista ja se on käytössä investointikohteissa. Smarter -hankkeen kautta etsitään ratkaisuja ilmastomuutoksen aiheuttamiin vaikutuksiin sopeutumiseen ja suositaan vihreää piharakentamista. Kehitetään perusopetuksen koulukonseptia.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut

Elämänvoima

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho
2.1. Laadukas kasvatus ja opetus	Lapsille ja nuorille mahdollistetaan kasvun ja oppimisen ilo ja he saavat ammattimaista kasvatusta, opetusta ja tukea.	Pätevä ja motivoitunut henkilöstö toteuttaa laadukasta varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien mukaista kasvatusta ja opetusta. Oppimisen ilo syntyy yhteisöllisyyden kehittämisestä.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
2.1. Laadukas kasvatus ja opetus	Lasten ja nuorten oppimistulokset paranevat ja oppimiserot kaventuvat.	Lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen tuki järjestetään saumattomasti läpi eri nivelvaiheiden. Varataan riittävät resurssit tuen järjestämiseen. Vahvistetaan henkilöstön osaamista ja kehitetään toimintamalleja lasten ja nuorten oppimistulosten parantamiseksi.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
2.2. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat	Edistämme kaikkien asukkaiden liikunnallisia, kulttuurista ja sosiaalista aktiivisuutta sekä harrastusmahdollisuuksia tiiviissä yhteistyössä kumppaneiden kanssa. Kuopio vahvistaa asemaansa Suomen johtavana urheilukaupunkina.	Tarjotaan matalankynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja kehitetään etä- ja hybridiosallistumisen mahdollisuuksia. Kehitetään urheiluakatemian toimintaa monialaisessa yhteistyössä.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
2.2. Osallistuvat ja hyvinvoivat asukkaat	Painopisteenä ovat erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisemme päihde- ja mielenterveysongelmia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	Kehitetään HVA:n kanssa tehtävää yhteistyötä. Tarjotaan ennalta ehkäiseviä palveluja lapsille, nuorille ja perheille.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut

Muutosvoimainen työyhteisö

Strategialinkitys	Valtuustoon nähden sitova tavoite	Toimenpiteet	Vastuutaho
3.1. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Henkilöstö on osaavaa, hyvinvoivaa ja uudistumiseen motivoitunutta.	Hyvä esihenkilötyö vahvistaa henkilöstöosaamista ja työssäjaksamista	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
3.1. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö	Hyvä poliittinen ja ammatillinen johtaminen luo menestyvää ja palveluhenkistä organisaatiokulttuuria.	Esihenkilöiden osaamisen vahvistaminen.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut
3.2. Palvelut ja rakenteet vastaavat tulevaisuuden tarpeita	Palveluverkosto ja -rakenteet vastaavat kaupungin kasvua. Toimimme yhteistyössä kaupunkikonsernin ja kuntakumppaneiden kanssa.	Seurataan alueellisia yksiköiden täyttöasteita ja viedään tarvittavat muutokset päätöksentekoon.	Varhaiskasvatus, Opetus ja nuorisopalvelut

Varhaiskasvatuksen tunnusluvut

Suorituskykymittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Päiväkotien täyttöaste / haja-asutusalue (%) ★	96	95	97	96	96
Päiväkotien täyttöaste / taajama-alue (%) ★	99	96	97	99	99

Taloudellisuusmittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Varhaiskasvatuksen toimintamenot 0–6-vuotiaista lasta kohden (€) ★	13 600	13 645	6 711	13 628	13 588

Vaikuttavuusmittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Varhaiskasvatukseen osallistuminen 0–6-vuotiaista (%) ★	79,3	78,2	79,8	82,0	82,0

Lautakuntaan nähden sitovat mittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Päivähoidon tilojen määrä (m²)	52 591	51 165	51 539	53 993	52 100
Päivähoidon tilojen määrä (m²/lapsi)	12	12	12	13	12
Kunnallisessa päiväkotihoidossa olevien lasten määrä	4 233	4 265	4371	4 300	4 400
Yksityisessä päiväkotihoidossa olevien lasten määrä	1 320	1 301	1322	1 350	1 300
Kunnallisessa perhepäivähoidossa olevien lasten määrä	196	174	161	170	150
Yksityisessä perhepäivähoidossa olevien lasten määrä	36	40	37	40	40
Hoidossa olevien lasten määrä yhteensä	5 785	5 780	5891	5 860	5 890
Kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki Kelalle (lasten määrä)	1 165	1 000	941	1 000	900

Perusopetuksen tunnusluvut

Taloudellisuusmittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Perusopetuksen toimintamenot euroa per 7–15-vuotias lapsi (€) ★	10 958	11 169	5 708	11 603	12 086

Lautakuntaan nähden sitovat mittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
---------	---------	---------	-----------	--------------	--------------

Perusopetuspalvelut

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Oppilasmäärä 20.9.	11 082	11 065	11 065	10 900	10 900
Luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä (%)	4,9	4,9	4,9	4,8	4,9
Opetusryhmän keskikoko 1 - 6 luokilla	17,9	17,5	17,5	17,2	17,5
Opetusryhmän keskikoko 7 - 9 luokilla	19,6	18,8	18,8	18,9	18,9
Vuosiviikkotunnit / oppilas	1,81	1,81	1,81	1,81	1,81
Tilojen määrä (m ² / oppilas)	13	13	13	13	13

Nuorisopalveluiden tunnusluvut

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Nuorisopalveluiden asiakaskäynnit (kpl)	191 381	136 736	65 170	200 000	200 000
Suunnitelmallisesti tuettujen nuorten määrä	370	465	500	500	500
Nuorisopalveluiden bruttokustannus (€ / asiakaskäynti)	24	24	35	23	24
Nuorisopalveluiden tilojen määrä (m ²)	9 997	7 376	7 376	7 376	7 376

Lukiopalveluiden tunnusluvut

Lautakuntaan nähden sitovat mittarit

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Valtionosuuteen oikeuttava painotettu opiskelijamäärä	2 596	2 591	2 548	2 540	2 600
Kahden tutkinnon koulutuksen opiskelijamäärä	279	350	163	300	350
Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen hakevien määrä (%)	68	78	76	62	76
Peruskoulun päättäneiden lukiokoulutukseen päässeiden määrä (%)	50	68	76	52	70
Vieraskuntalaisten osuus lukion aloittaneista (%)	22	22	21	24	20
Ensisijaisten hakijoiden määrä / lukion aloituspaikat (%)	100	100	100	105	105
Päivälukion kaikkien kurssien lukumäärä (kpl)	3 248	2 391	2 405	3 100	2 300
Bruttokustannus € / opiskelija, kaikki vuosikurssit	9 439	9 778	4 738	9 397	9 696
Lukioiden tilojen määrä (m²)	25 423	23 105	23 105	25 424	23 105
Tilojen määrä (m² / opiskelija)	10	9	9	10	9

Kansalaisopiston tunnusluvut

Mittari	TP 2023	TP 2024	30.6.2025	Tavoite 2025	Tavoite 2026
Kansalaisopiston opiskelijamäärä (brutto)	24 304	23 498	12 471	24 000	24 000
Kansalaisopiston opetustuntien lukumäärä	43 564	43 212	22 803	43 600	43 600
Kansalaisopistojen tilojen määrä (m²)	3 714	3 965	3 965	3 965	3 965

Investointisuunnitelma 2026

SIVISTYSLAUTAKUNNAN KONEET JA KALUSTO -INVESTOINNIT	TA 2026 esitys	Tietokone- ja viestintälaitteet (sis. av-välineet)	Koneet ja kalusto
Oppimisympäristöjen toiminnallisiin muutoksiin sekä kehittämiseen liittyvät hankinnat ja elinkaarensa saavuttaneen opetuskaluston ja -varusteiden uusiminen.	230 000		230 000
Perusopetuksen vanhentuneen AV-laitekannan uusiminen.	200 000	200 000	
KOP akuutit ICT/AV-tarpeet	30 000	30 000	
Perusopetuksen oppilaslaitteiden elinkaarivaihdot (Chromebook & iPad)	400 000	400 000	
AV-varalaitteiden hankinta, projektorit, dokumenttikamerat ja äänentoisto, kaapelointi.	100 000	100 000	
Yo- ja koe-järjestelmien päivittäminen (Abittiz -muutoksista johtuvat palvelintarpeet, tietoliikenne- ja testiympäristöjen rakentaminen)	25 000	25 000	
Latausvaunut	10 000	10 000	
Sairaalakoulu Nevan yksikkö (ICT/AV/Tietoliikenne)	25 000	25 000	
Teknisen työn konekannan uusiminen, työturvallisuuden parantaminen.	35 000		35 000
Pirtin koulu, alakoulun ja esiopetuksen uudisrakennuksen kalustaminen ja varustaminen	3 100 000	400 000	2 700 000
Saarikellon päiväkotit, 6-ryhmäisen päiväkodin kalustaminen ja varustaminen	205 000	50 000	155 000
Varhaiskasvatuksen vanhentuneen kaluston uusiminen ja ergonomian parantaminen.	125 000	55 000	70 000
Nuorisotilojen kalustekannan ja laitteiston uusimiset	35 000	25 000	10 000
Työympäristöjen ergonomian parantaminen.	40 000		40 000
Kansalaisopisto: Opetuskaluston ja laitteiden päivittäminen	25 000	10 000	15 000
Kansalaisopisto: Luokkien kalusteiden uusiminen	15 000		15 000
Yhteensä	4 600 000	1 330 000	3 270 000

Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen palveluiden vuoden 2026 Koneet ja kalusto -investointimäärärahaa käytetään mm. oppimisympäristöjen toiminnallisiin muutoksiin ja kehittämiseen liittyviin kalustehankintoihin, varhaiskasvatuksen vanhentuneen kaluston uusimiseen ja ergonomian parantamiseen ja nuorisotilojen kalustekannan ja laitteiston uusimiseen.

Edellä mainittuihin tarpeisiin liittyviä hankintoja tehdään toimintayksiköistä tulleiden esitysten pohjalta. Yksiköistä poistuvien, käyttökelpoisten kalusteiden osalta käytetään kalustekierrätystä yksiköiden välillä.

Työympäristöjen ergonomian parantaminen jatkuu yhteistyössä Järviseudun työterveyden työfysioterapeuttien kanssa. Teknisen työn konekannan työturvallisuus vaatii jatkuvaa päivittämistä työturvallisuusmääräysten mukaisesti.

Tietokone- ja viestintälaitteiden osalta pääpaino on yksiköiden AV- varustelussa sekä oppilaslaitteiden elinkaarivaihdossa.

Vuoden 2026 aikana otetaan käyttöön ja varustetaan Saarikellon 6-ryhmäinen päiväkotit ja Pirtin uusi koulu.